

Suomen luonnonsuojeluliiton Nokian yhdistys ry.
c/o pj. Marko Jaakkola
Jaakkolankatu 5
37120 Nokia
+358 40 136 7723
nokianluonto@gmail.com

17.2.2022

Tweb: NOK/1615/2021

Kaupunkikehityslautakunta

Nokian kaupunkikehityspalvelut
kaupunkikehityspalvelut@nokiankaupunki.fi

ASIA **MIELIPIDE ASEMAKAAVAN OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMAAN KOSKIEN NOKIAN KAUPUNGIN 11. KAUPUNGINOSAN KIINTEISTÖJÄ 536-407-1-265, 536-418- 4-192, 536-418-4-244 ja 536-418-21-5.**

JOHDANTO

Suunnittelualue koskee Knuutilan kartanon ympäristöä ja kartanoa ympäröiviä peltoja osoitteessa Lukkisalmentie 49. Asemakaavoitus on käynnistetty Nokian kaupungin aloitteesta.

Suunnittelualueella kiinteistöt 536-418-4-192 ja 536-418-21-5 omistaa Nokian kaupunki, kiinteistön 536-418-4-244 Nokian Vesi Oy ja kiinteistö 536-407-1-265, joka sisältää rata-alueen suojavyöhykkeineen, on valtion omistuksessa.

Kaupunkikehityslautakunta on kokouksessaan 17.12.2021 päättänyt käynnistää asemakaavan valmistelun, jolla selvitetään Knuutilan kartanon viereisen alueen (Lukkisalmentien pohjoispuolella) edellytykset mahdolliseksi leirintäalueen sijaintipaikaksi. Samalla todetaan, että Nokian kaupunki ei tällä päätöksellä perusta leirintäaluetta, vaan sen mahdollisesta perustamisesta päätetään myöhemmin.

Kaupunkikehityslautakunta päätti kokouksessaan 15.1.22 pöytäkirjan 3 §:ssa tavoitteena olevan laatia Knuutilan kartanon alueelle asemakaava, joka huomioi olemassa olevien kartanon rakennusten, pihapiirin, maiseman ja alueen luonnon arvot sekä kartoittaa mahdollista sijaintipaikkaa leirintäalueelle.

Asemakaavaa varten on tehty taustaselvitykset SWECO INFRA & TRAIL OY:lta ja Ramboll Oy:lta. Molempien yritysten selvityksissä on karttaluonnoksia leirintäalueen mahdollisesta sijainnista.

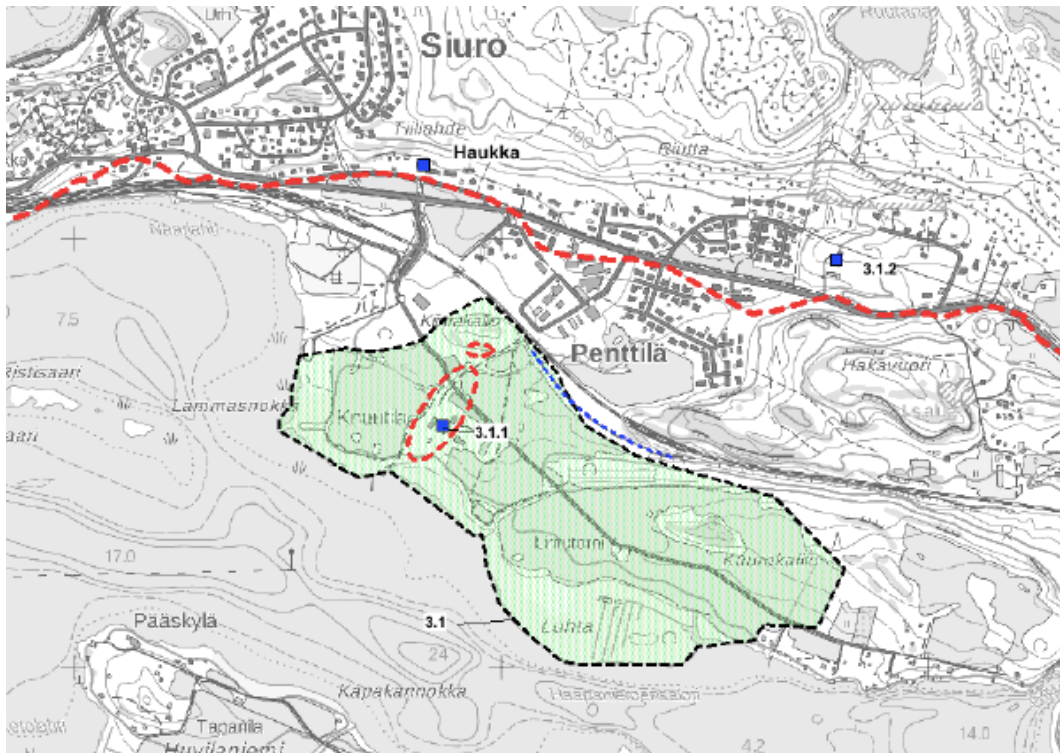
Huomautamme, että selvitysten kartoissa on toisistaan poikkeavia osoituksia mahdollisen leirintäalueen sijainnista ja leirintäaluetta osoitetaan sijoitettavaksi kolmeen eri paikkaan. Pidämme sitä harmillisena ja harhaanjohtavana.

Lisäksi osassa selvitysten kartoista grafiikka on luvattoman huonolaatuista. Suunnittelun puutteet ja ristiriidat ovat omiaan rapauttamaan kuntalaisten luottamusta viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä kohtaan.

Lausumme mielipiteenämme seuraavaa.

1. YLEISTÄ

Kaupunkikehityslautakunnan päätös selvittää mahdollisen leirintäalueen sijoittumista Knuutilan kartanon kulttuurihistorialliseen ja ympäristöön on tavoitteiltaan lähtökohtaisesti sovittamaton. Samaan hengenvetoon väitetään olevan mahdollista turvata Knuutilan kulttuurimaisema-arvojen säilyminen ja leirintäalueen häiriötä aiheuttavan ja visuaalisesti massiivisten toimintojen tuominen samaan maisemaan.

Osayleiskaavan kulttuuriympäristöinventoinnin osoittama aluerajaus Knuutilan alueen arvokkaasta kulttuuriympäristöstä. Kuva: Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy.

Knuutilan ydinalueesta on laadittu myös inventointikortti, jossa on luokiteltu alueen ominaispiirteitä ja säilyneisyyttä sekä arvioitu sen kulttuurihistoriallisia arvoja. Niiden perusteella suositellaan, että alueella tapahtuvat kehittämistoimenpiteet keskitettäisiin arvo-alueen ulkopuolelle. Samalla tulisi turvata perinteinen viljelysmaisema sekä sen näkymät ja vaalia rakennusperintöä kulttuuriarvoja edistävällä tavalla.

Kartta 1. Siuro-Linnavuori-Kulju osayleiskaavan kulttuuriympäristöinventointi, Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy

Knuutilan kartanon historia alkaa 1400-luvulta ja 1880-luvulta oleva päärakennus talousrakennuksineen on säilynyt nykyaikaan lähes alkuperäisessä asussaan. Kartano ympäristöineen edustaa arvokkainta rakennettua ympäristöä Nokiilla.

Siuro-Seuran toimesta kartanon rakennukset on kunnostettu pieteetillä ympäristöä ja luontoa vaalien. Pellot ovat viljelykäytössä, niin kuin ne ovat olleet jo useita satoja vuosia. Kartano on suosittu juhla- ja kokouspaikkana ja erityisen suosittu se on hääparien juhlapaikkana. Tulevan kesän 2022 lauantait ovat jo varattuja.

Knuutilan kartanon ympäristö edustaa maakunnallisesti merkittäviä kulttuurisia, historiallisia ja ympäristöllisiä arvoja. Ihmisten nautinnon maksimoimista edistämään luodulla leirintäaluesuunnitelmalla välineellistetään ja vaarannetaan näiden korvaamattomien arvojen säilymistä.

Rauhallinen ja tunnelmallinen Knuutilan kartano on suosittu ja haluttu juhlapaikka. Kesäisin juhlia järjestetään myös ulkona. Leirintäalueen suuri väkimäärä, liikenne, lemmikkieläimet, melu ja muu häiriö toisivat alueelle levottomuutta ja rauhattomuutta. Selvityksessä ei ole huomioitu suunnitelman vaikutuksia kartanon juhlatoimintaan.

Leirintäalueen toiminta lisäisi merkittävästi Siurontien ja Lukkisalmen tien liikennettä. Tämä toisi mukanaan melua, häiriötä sekä turvallisuusriskejä ahtaalle ja nykyisin hiljaiselle Lukkisalmentielle. Tämä aiheuttaisi myös häiriötä asukasliikenteelle ja nykyisille virkistyskäyttäjille. Lukkisalmentien radan alitus on kapea ja tulisi aiheuttamaan turvallisuusriskejä kohtaamistilanteissa.

SWECO:n selvityksessä katsotaan Knuutilan houkuttelevuutta leirintäalueeksi, mutta leirintäaluetoiminnan seuraukset Knuutilan houkuttelevuuteen jäävät arvioimatta. Pidämme tätä selvityksen puutteena ja puolueellisena suunnitteluna.

Mielestämme suunnitelmassa on kulttuurinen ja kaavoituksellinen sekä maankäyttö- ja rakennuslain hyvän maankäytön tavoitteiden välinen sovittamaton ristiriita. Knuutilan suhteelliseen pieneen tilaan on käytännössä mahdotonta tuoda laajalla alueella toimivaa leirintäaluetta tuhoamatta samalla peruuttamattomasti ainutlaatuisen kartanomiljöön kulttuurisia arvoja.

Leirintäalue toisi tullessaan Knuutilaan kesä- ja talviaikaisen mökkien sekä kymmenien matkailuautojen sekä perävaunujen käyttäjiä. Osa näistä toimisi ympärivuotisesti kesä- ja talviasuntoina. Jo pelkästään jätehuollon järjestäminen olisi mittava työ, eikä ilkeiden mahdollisuuttakaan voi sulkea pois.

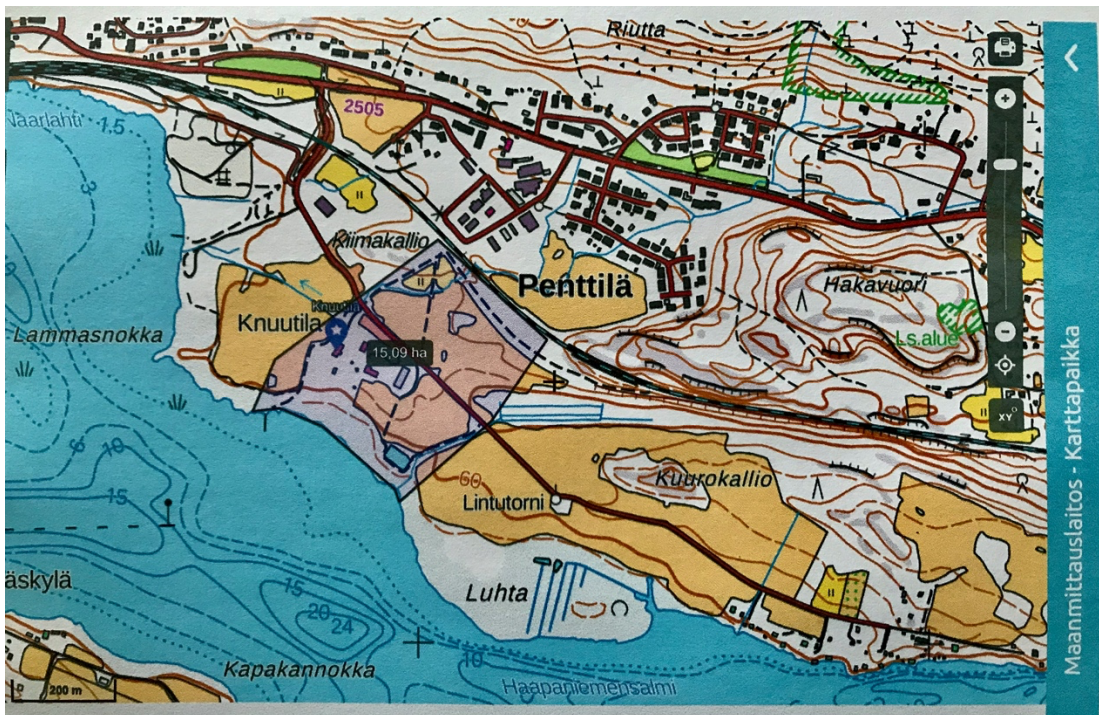
Kaava mahdollistaisi leirintäalueen käyttäjien liikkumisen koko Knuutilan alueella, kartanon pihalla, rannassa ja ympäristön luontokohteissa. Kymmenien ihmisten kulkeminen kuluttaisi aluetta ja luontokohteita ja aiheuttaisi häiriötä tavalla, jota ei ole OAS:ssa, SWECO:n tai Ramboll'n selvityksissä huomioitu. Ihmismäärän kuluttavan vaikutuksen pitää olla arvioituna ennen leirintäalueen päätöksen tekemistä eikä jälkikäteen.

Pidämme leirintäalueen paikan valintaa Knuutilan kartanoympäristöön harkitsemattomana. Päätöksessä ei ole katsottu leirintäaluetoiminnasta kartanomiljööseen kohdistuvia vaikutuksia eikä peruuttamattomia seurauksia. Päätöksestä ja sen tausta-aineistosta puuttuvat välttämättömät leirintäaluetoiminnasta kartanomiljööseen ja luontoon kohdistuvat arvioinnit. Leirintäalueen toiminnan tuominen Knuutilaan olisi karhunpalvelus paikalliselle kulttuuriperinnölle ja pidämme suunnitelmaa kestävämmänä.

2. SELVITYSALUEEN LUONTOARVOT

2.1. Knuutilan alueen luontoarvot

SWECO:n selvitys kattaa vain 15 hehtaarin alueen kartanon kulttuurimaisemasta. Selvityksessä kerrotaan alueen luontoarvoista yrityksen konsulttityönään laatimalta selvitysalueelta. Pidämme tätä vastuuttoman suppeana, sillä Knuutilan ympäristön merkittävät luontoarvoalueet ulottuvat yli 60 hehtaarin alueelle. Leirintätoiminnasta kohdistuisi luontokohteisiin ennakoitavissa olevaa kulumisen ja tuhoutumisen riskiä.

Sweco Oy:n suunnittelualue rajattuna Maanmittauslaitoksen Karttapaikan karttaan.

Kartta 2. SWECO Oy:n suunnittelualue

SWECO:n selvityksessä Knuutilan alueen lajistosta mainitaan muun muassa viitasammakko, sauikko, vesiponsikas, rimpikuoriainen, täplälampikorento ja pajusirkku (VU). Nämä ovat Euroopan Unionin luonto- ja lintudirektiivin lajeja, jotka mainitaan Siuro-Linnavuori-Kuljun osayleiskaavan

luontoselvityksessä 2018-2019 (Petri Parkko). Pekka Rintamäki inventoi selvityksen viitasammakot ja entisen rapulammen eteläpuolen luhdassa havaittiin 100 viitasammakkoa äänessä ja Lammasnokassakin useita (Pekka Rintamäki 2019).

Lounaisrannan ruovikko on elinympäristöä myös sammakoille, jotka kuuluvat Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin. Näin ollen etelärannan ja Lammasnokan ruoppaukset tai muut nykytilaa huonontavat muutokset eivät tule kysymykseen.

Lisäksi alueen etelärannan luhdassa ja Lammasnokan lehdossa pesii uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lintulajeja, kuten vaarantuneet (VU) nokikana ja pensastasku, sekä silmälläpidettävät (NT) isokoskelo, ruokokerttunen, pensaskerttu ja punavarpuunen. Huomionarvoinen ruskosuohaukka pesii lounaisrannalla ja kaulushaikaralla on reviiri Lammasnokan ruovikossa. Edellä kerrottujen uhanalaisten ja taantuvien eliölajien elinympäristöt tulee säilyttää nykytilassaan.

Rantavyöhykkeessä kasvaa kynäjalavaa (VU) ja kosteasta lehdosta ja pajuluhdasta koostuvan Lammasnokan lehdossa pesii muun muassa satakieli. Silmälläpidettävät (NT) kiuru ja kuovi pesivät pelloilla ja lähistöllä pesivät kurjet tuovat poikasensa ruokailemaan pelloille. (Jarmo Koivisto alkaen 1980 > ja Kaija Helle 2004-2021). Knuutilan pellot ovat myös ruokailupaikkoja talvehtiville linnuille, kuten urpiaisille ja muille peippolinnuille ja tiaisille, joita saattaa nähdä alueella satamäärin

Yllä mainittujen Suomen kansainvälisten vastuulajien elinympäristöjen huonontaminen ja hävittäminen on kielletty.

2.2. Knuutilan uimarannan käyttö

SWECO:n selvityksessä on maininta siitä, että leirintäalueen asiakkaat voisivat käyttää Knuutilan uimarantaa ja laituria. Mainittu "uimaranta" on 10 metrin levyinen ja Siuron asukkaillekin pieni. Kyläläiset ansaitsevat pitää rauhallisen uimarantansa.

Knuutilan ranta soveltuu huonosti virkistyskäyttöön ja uintiinkin vain kesäkuun alussa, kun sinne tulee sinilevää heti vesien lämmentyä.

Arvokkaan pesimälinnuston ja rannan muun kansainvälisen vastuulajiston vuoksi leirintäalueen mukanaan tuomia vesiaktiviteetteja ei voisi tuoda rannoille. Moottori- tai muun veneilyn lisääntyminen, vesiskoottereiden käyttö tai suppilautailu ja melonta olisivat tuhoisaa rannan ja luhdan arvokkaalle lajistolle. Knuutilan nykyinen veneranta on Siuron kyläläisten ja lähiasukkaiden käytössä.

2.3. Intianlahden muinaisuoman luontoarvot

Knuutilan kartanon peltojen pohjoispuolella on Nokian kaupungin vuonna 2020 hyväksytyn Luonnon monimuotoisuusohjelman arvokkaiisiin luontokohteisiin sisältyvä Intianlahden muinaisuoma ja sen etelään pistävä metsäsaareke sekä peltoihin rajautuvat Kuurokallion ja Kiimakallion metsäsaarekkeet.

Intianlahden muinaisuoma oli jääkauden sulamisvesien purkautumisväylä ennen noin 5000 vuotta sitten tapahtunutta Lukkilansalmen kallion murtumista.

Muinaisuoman maannos on ravinteista liejua ja savea, mikä ylläpitää ravinteisten lehtojen vaateliasta lajistoa. Muinaisuomalla on kuivaa, tuoretta ja kosteaa lehtoa sekä ruoho- ja heinäkorpea ja lehtomaista kangasta. Lisäksi alueelta löytyy aiemman laidunnuksen merkkeinä laidunniittyjä ja hakamaita, jotka ovat uhanalaisia (Anne Hirvonen 2020).

Kaikki muinaisuoman ja lähiympäristön luontotyypit ovat uhanalaisia itä- ja länsipään pajuluhtia lukuun ottamatta (Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus 2018).

Muinaisuomalla ja sen eteläpuolen metsässä sekä Kuuro- ja Kiimakalliolla kasvaa yli 100-vuotiasta puustoa. Niillä esiintyy uhanalaisia, silmälläpidettäviä ja huomionarvoisia sieni-, jäkälä- ja lintulajeja ja lukuisia vanhaa metsää ilmentäviä kääväkäs-lajeja, joista monet ovat uhanalaisia. Maassa ja maapuissa elävät sienilajit ovat herkkiä muutoksille eivätkä kestä kulutusta (Leena Hammar, Kaija Helle ja Jarmo Koivisto 2010-2020). Muinaisuomalla pesii muun muassa uhanalainen (VU) metsäkanalaji pyy ja myös liito-oravasta (VU) on havaintoja.

Nokian ensimmäiset kuusamalasisiivet löydettiin Intianlahden muinaisuoman länsipäästä ja Knuutilan pellolta radan eteläpuolelta 2019. Kuusamalasisiipi on uhanalainen vaarantunut (VU) lasisiipislaji (Marko Jaakkola 2019).

Edellä kuvatun luontokokonaisuuden uhanalaiset ja arvokkaat luontotyypit ja lajisto ovat säilyneet luonnontilaisina, koska Knuutilan kartanoa ympäröivien alueiden käyttö on vähäistä. Leirintäalueen käyttäjät löytäisivät muinaisuoman ja lähistön luontokohteet ja rantapolun lenkkeily-, koiranulkoilutus- ja pyöräily-ympäristöikseen kuluttavin seurauksin.

Koirien ulkoilutus muinaisuoman herkässä luonnossa toisi typpikuormaa ja huonontaisi alueen ravinnetasoa. Typpipitoinen koirien virtsa olisi uhanalaisille luontotyypeille ja niiden arvokkaalle eliölajistolle tuhoisaa.

Mitkään rajoitukset tai kiellot eivät estäisi muinaisuoman, Kuuro- ja Kiimakallion ja Knuutilan rannan luonnon kulumista, luontoarvojen mitätöitymistä ja niillä elävän lajiston taantumista ja häviämistä. Nämä lisääntyneen virkistyskäytön aiheuttamat lieveilmiöt tunnetaan Nokiallakin muun muassa Ruutanan luonnonsuojelualueelta. Käytön lisääntymisen seuraukset on osattava ennakoida ja ohjattava runsas virkistyskäyttö arvokkaiden alueiden ulkopuolelle.

3. LUONTOKATO

Luontokato on Suomen ja kansainvälisten tutkijoiden laajasti uutisoima, elämän ylläpitokykyä koskeva ja ilmastonmuutoksen torjunnan rinnalla vakava asia. *Ekologinen Nokia ja maankäytöstä päättävä kaupunkikehityslautakunta eivät ole saaneet vapautusta luontokadon torjunnasta.*

Luontokadon ehkäisy velvoittaa kaupungin maankäytön viranomaisia ja luottamushenkilöitä tunnistamaan luonnon säilymiseen kohdistuvat riskit ja ottamaan uhat vakavasti. Tämä tarkoittaa luontoon kohdistuvien riskien ennakkointia jo suunnitteluvaiheessa ja Knuutilan ympäristön kaltaisten arvokkaiden kohteiden jättämistä leirintäalueen ja muun luontoa mitätöivän ja hävittävän maankäytön ulkopuolelle. Kaupungilla on vastuu luontokadon torjumisesta ja luonnonsuojelusta alueellaan.

4. SUUNNITELMA ON MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN VASTAINEN

Mielestämme leirintäalueen suunnittelu Knuutilan kartanomiljööseen on vastoin maankäyttö- ja rakennuslain määräyksiä. Kaupunkikehityslautakunta on asettanut nähtäväksi asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS), josta nyt pitäisi antaa mielipide leirintäalueen sijoittamisesta Knuutilaan. Pidämme tätä MRL:n vastaisena menettelyä.

Ensiksi MRL:n mukaan OAS edeltää kaavoitusta ja suunnitelmassa esitellään kansalaisten lain mukainen osallistumismenettely kaavoituksen edetessä. Näin ollen OAS:aa ei voi pitää varsinaisena asemakaavaluonnoksena. Tavoitteiltaan epämääräisellä OAS:lla haetaan leirintäalueen perustamiselle yleistä hyväksyntää, jota pidämme epäkorrektina menettelyä.

Toiseksi MRL:n mukaan kaavoituksen tulee perustua riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin. Leirintäalueesta on tehty esiselvityksiä, mutta niissä ei ole lain tarkoittamia ympäristöön ja luontoon kohdistuvien vaikutusten arviointeja ja selvityksiä. Mielestämme kaupunkikehityslautakunta venyttää tässä kohtuuttomasti MRL:n tarkoittamaa hyvän alueiden käytön suunnittelua ja oikoo lain määräyksiä. Emme pidä tätä hyväksyttävänä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää kaavoitukselta riittäviä selvityksiä ja vaikutusten arviointeja.

[MRL 1. luku 1. §.](#) *Tämän lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä.*

[MRL 1. luku 5 §](#)

Alueiden käytön suunnittelun tavoitteet

Alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää:

- 1) turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhuksen ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista;*
- 2) yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuutta;*
- 3) rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista;*
- 4) luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä;*
- 5) ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä;*
- 6) luonnonvarojen säästeliästä käyttöä;*

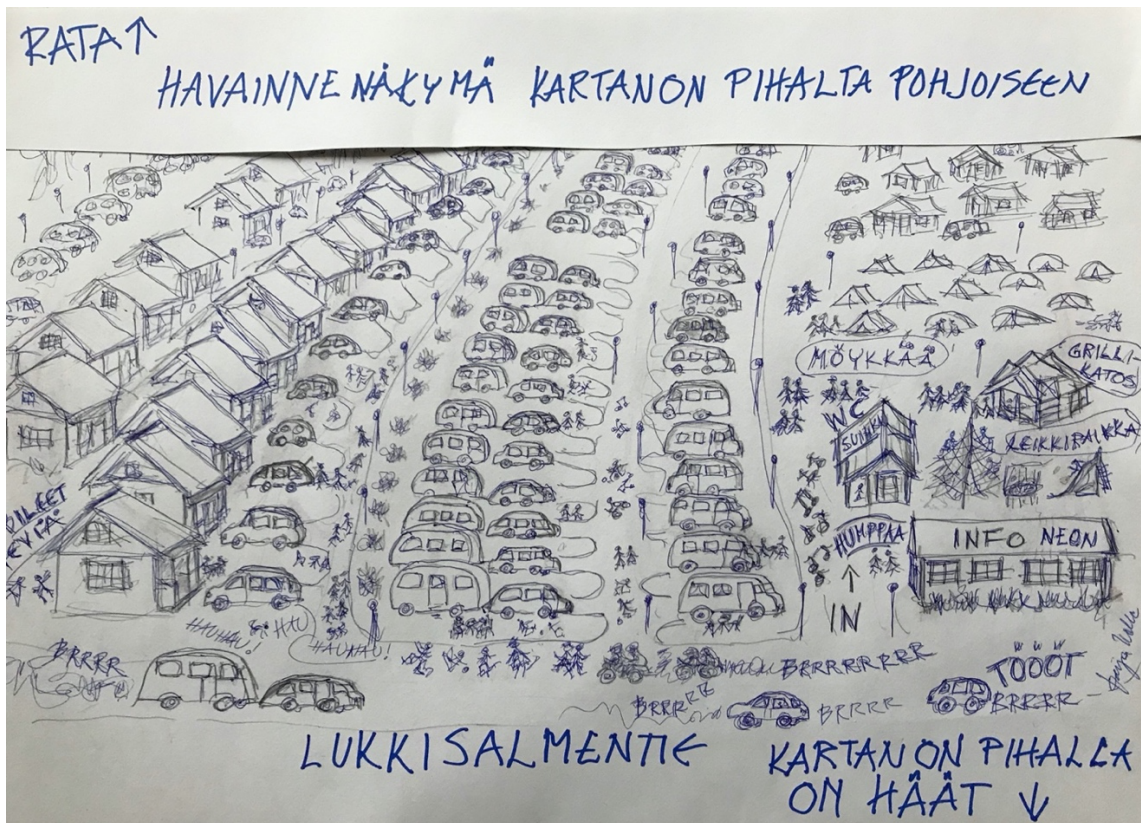
9 § (5.5.2017/254)

Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Mielestämme päätös OAS:n suunnitelmasta ja selvityksestä leirintäalueen sijoittamiseksi Knuutilan kartanon miljööseen on MRL:n 5 § edellytysten vastainen. Kolmiulotteisesti pönäköiden asuntoautojen ja matkailuvaunujen massa, toimisto- ja huoltorakennukset, kesä- ja talviasuttavat mökit, huolto-, keittiö-, suihku- ja saunatilat rikkoisivat maiseman ja merkitsisivät maisemaan pysyvää menetystä ja visuaalista häiriötä. Pidämme OAS:n vakavana puutteena sitä, että suunnitelmassa ei ole yhtään havainnekuva, josta leirintäalueen vaikutuksia voisi hahmottaa.

Havainnepiirros leirintäalueen toimintojen sijainnista Lukkisalmentien ja radan välissä. Piirros Kaija Helle

Vertailun vuoksi todettakoon, että Viinikanniemen leirintäalueen majoituskapasiteetti oli 120 vaunupaikkaa, 11 kesäkäytössä ja 5 talvivarusteista mökkiä sekä telttapaikkoja (Nokian Uutiset 8.9.2020).

Nykyisellä käytöllä Lukkisalmentien liikenne on vähäistä ja koostuu lähinnä muutaman vakituisen ja vapaa-ajan asukkaan ja virkistyskäyttäjän kulkemisesta alueella Knuutilan kartanon vierailijoiden lisäksi. Leirintäalueen mukana liikenteen määrä moninkertaistuisi ja merkitsisi liikenteen turvallisuusriskin, melun ja häiriön moninkertaistumista nykyisestä.

Leirintäaluetoiminta hävittäisi Knuutilan kartanomiljöön nykyistä turvallista ja viihtyisää ympäristöä riippumatta siitä, mille pellolle toiminta sijoittuisi. Suunnitelmassa ei ole lainkaan huomioitu tätä ja pidämme sitä suunnitelman vakavana puutteena.

Kaupunkikehityslautakunnan päätös aloittaa kaavoituksen suunnittelu osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla on MRL:n säädösten vastainen ja nurinkurinen. Lain edellyttämien selvitysten ja vaikutusten arviointien tekeminen jälkeen päin ei vastaisi lain tarkoitusta ja edellytyksiä alueiden laadukkaasta suunnittelusta.

5. SUUNNITTELUALUEELLE TEHDYT SELVITYKSET

5.1. SWECO INFRA & TRAIL OY

SWECO Oy on 16.8.2021 laatinut Knuutilan kartanon alueella asemakaavatasoisen rakennetun ympäristön pihan ja maiseman inventoinnin (Dan Ronimus ja Hanna Ojutkangas).

Yhteenvedona voi todeta, että SWECO:n selvityksessä Knuutilan rauhallinen kartanomiljöö todetaan vetovoimaiseksi leirintäalueen kannalta. Sen sijaan selvityksessä jäävät arvioimatta leirintätoiminnasta kartanomiljööseen kohdistuvat vaikutukset. Kun leirintätoiminta ja kulttuurihistoriallinen ympäristö asetetaan arvojanalle, ne sijoittuvat arvoiltaan ja käyttötarkoitukseltaan janan vastakkaisiin ääripäihin.

Selvitysalue sisältyy Pyhäjärven-Nokianvirran-Kuloveden maakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle.

Lainaus SWECO:n raportista:

”Maakuntakaavassa Knuutilan kartanon alue, joka rajautuu junaradan ja vesistön väliin, on merkitty kokonaisuudessaan maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuurimaisemaksi. Suunnittelumääräyksen mukaan: ”Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee turvata ja edistää luonnon- ja kulttuuriympäristön arvojen säilymistä. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.”

Lisäksi maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi maatalousalueeksi arvioitu Knuutilan kulttuurimaisema on merkitty kaavaan maakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä pistemerkinä. Tällaisten alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee turvata ja edistää alueen maisemakuvan ja rakennusperinnön arvojen säilymistä ja edelleen kehittämistä. Uusi rakentaminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen.”

SWECO:n inventoiman ja maisema-analyysin kohde on noin 15 hehtaarin laajuinen, ja tähän nähden raportin lupaukset ovat ylimitoitettuja. Mielestämme maisemaa ei voi tarkastella subjektiivisesti kyseiseltä suppealta alueelta, kun Knuutilan ympäristön kulttuurimaiseman pinta-ala on noin 60 hehtaarin laajuinen. Maisemakokonaisuus koostuu rakennusten ohella pelloista ja niitä rytmittävistä metsäsaarekkeista sekä rannoista ja vedestä.

Toteamme, että leirintäalueen toimintoja on mahdotonta sisällyttää kartanomiljööseen niin, että rakennusperinnön arvo säilyisi tai sopeutuisi kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin tai ajalliseen kerroksellisuuteen.

SWECO:n selvityksessä todetaan alueen kaavoitustilanne, tiedot maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaiksi luokitelluista rakennetuista kulttuuriympäristöistä sekä maisemaa edustavista miljöökokonaisuuksista ja kohteista. Maisematekijöiden ja -kuvan analyysin sanotaan sisältyvän kartanoa ympäröivällä alueella maisema-analyysiin. Samalla kerrotaan osoitetun kartanoa ympäröivästä maisemasta muutoksille herät ja niitä paremmin kestävä alueet.

Raportissa esitellään Knuutilan kartanoalueen 1400-luvulta alkanut asutus- ja viljelyhistoria vanhoine karttoineen, joista on koottu perusteellinen selvitys. Tämä on SWECO:n raportin parasta antia ja velvoittaa Nokian kaupunkia säilyttämään alueen pellot avoimina maisemina.

Raportissa mainitaan maaperästä, että alue sijaitsee laajan hiesuvesi- ja sora-moreenin rajalla. Kivilajista raportissa ei ole mainintaa, joten kerrottakoon, että alueen kivilaji on Hakavuoren tulivuoriperäisen prosessin käyneen grauvakkakallion reunamaa, jota on nähtävissä Kuuro- ja Kiimakallion metsäsaarekkeissa ja Lammasnokalla alueen länsireunan luodolla.

Knuutilan kartanon peltojen maaperä on jääkauden sulavesien jättämää hienojakoista, liejusta ja savesta koostuvaa maannosta. Maaperä on luontaisesti runsasravinteista ja erinomaista ruokakasvien kasvatukseen. Olisi suurta tuhlausta hävittää peruuttamattomasti parasta viljelymaata leirintäalueen alle.

SWECO:n raportin sivulla 15. esitetään Nokian rantojen vision kartta vuodelta, jossa Knuutilan alue osoitetaan potentiaaliseksi kehitysalueeksi. Toteamme, että Rantojen käytön visio on oikeusvaikutukseton ohjelma, jonka suositukset ovat ohjeellisia.

Raportissa kerrotaan Siuro-Kulju-Linnajärven kulttuuriympäristöselvityksestä, jossa Linnajärvellä tarkoitettaneen Linnavuorta (Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto 2019). Kulttuuriympäristöraportissa Knuutilan ydinalueesta on laadittu inventointikortti, jonka

kulttuurihistoriallisten arvojen perusteella suositellaan, että alueella tapahtuvat kehittämistoimenpiteet keskitettäisiin arvo-alueajauksen ulkopuolelle. Samalla tulisi turvata perinteinen viljelysmasema sekä sen näkymät ja vaalia rakennusperintöä kulttuuriarvoja edistävällä tavalla.

Kulttuuriympäristöraportin inventointikortti osoittaa, että Knuutilan kartanon ympäristöineen sijoittuu arvoluokkaan 1., jonka suositukset on kerrottu alla.

Historialliset arvot

asutushistoriallinen

Rakennushistorialliset arvot

rakennusperinteinen

Maisemalliset, kyläkuvalliset, taajamakuvalliset arvot

järvinäkymiä, viljelysmasema, agraari masema, kantatalojen tontit isojaon aikaisilla paikoilla, maaseutukylän rakenne säilyny

Muutoksensietokyky ja säilymisen edellytykset

ei kestä muutosta: aluerajauksen sisään jäävä rakennettu ympäristö sitä ympäröivine viljelysmasemineen ja järvinäkymineen tulee säilyttää.

Kulttuuriympäristöraporttia mukailien SWECO:n selvityksessä todetaan, että kartanon ympäristö on huonosti muutoksia kestävä. Johtopäätöksenä edellytetään, että kartanoa ympäröivät peltomaisemat säilyvät avoimina.

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto laatiman Kulttuuriympäristöselvityksen johtopäätökset ovat yksiselitteiset. Knuutilan kulttuurihistoriallisen maiseman tulee säilyä avoimena ja rakennusten peltojen ympäröimänä kokonaisuutena. Kulttuurimaisemaselvityksen tulosten tulee olla kaupunkikehityslautakunnan päätöksenteon perustana.

SWECO Oy on kuitenkin saanut Nokian kaupunkikehitysyksiköltä toimeksiannon, jossa selvityksen tekijä veloitetaan osoittamaan paikka leirintäalueelle Knuutilan arvokkaaseen kulttuurimaisemaan. Tämä on täysin ristiriidassa raportin perusteellisen selvityksen kanssa ja kulttuuriympäristöselvityksen suositukseen avoimien peltomaisemien säilyttämisestä avoimina.

Pidämme kohtuuttomana kaupungin menettelyä, jossa entinen suosittu Viinikanniemen leirintäalue kaavoitettiin asuintonteiksi ja nyt leirintäaluetta ollaan tuomassa kaupungin vanhimmalle asutulle, kulttuurisesti merkittäväälle ja ehyenä säilyneelle alueelle. Mielestämme tämä ei ole hyväksyttävää.

5.2. SWECO: Raportti uudesta leirintäpaikasta Nokialla 2019

SWECO on laatinut Nokian kaupungin toimeksiannosta raportin uudeksi leirintäalueen paikaksi asuinrakentamiseen kaavoitetun Viinikanniemen tilalle. Raporttiin on koottu leirintäalueen sijainnin tarpeita ja edellytyksiä.

Raportissa todetaan, että Tampereen ympäristössä on runsaasti leirintäalueita, joista Tampereen Härmälän sanotaan olevan suosittu. Leirintäalueen perustamisesta tulee kunnalle mittavia kustannuksia ja huoltovelvoitteita. Mielestämme on perusteltua syytä harkita leirintäaluesuunnitelmasta luopumista ja sen sijaan kohdentaa voimavaroja maatilamatkailun tukemiseen.

On myös syytä pohtia keskusta-alueen majoituskapasiteetin kehittämistä ja laajentamista. Lienee myös tosiasia, että monet Nokiallekin saapuvat matkailijat löytävät majoituksensa Tampereelta.

Raportin mukaan leirintäalueen tulisi sijaita miellyttävässä maisemassa ja rauhallisessa paikassa vesistön lähellä tai rannalla. Paikassa tulisi olla mahdollisuus uimiseen, veneilyyn ja muihin vesiaktiviteetteihin. Huomautamme, että nykyiset vesiaktiviteetit, kuten moottoriveneily, vesihiihto ja vesiskootterin käyttö ovat vakavia riskejä vesilinnustolle, rantojen kalanpoikasille ja muulle rantavyöhykkeessä elävälle eliölajistolle. Suppilautailu mahdollistaa pääsyn rantojen suojaisiin paikkoihin arkojen lintulajien pesimäympäristöön

Leirintäalueen tulisi raportin mukaan sijaita myös julkisten välineiden tavoitettavissa. Keskustan läheisyyskin katsotaan eduksi. Leirintäalueille tullaan useimmiten henkilö- tai asuntoautolla tai moottori- tai polkupyörällä. Pidämme rauhallista sijaintia ja keskustan läheisyyttä tavoitteiltaan ristiriitaisina. Leirintäalueiden käyttäjien tiedetään pääsääntöisesti tuovan elintarvikkeet mukanaan.

Raportissa on tarkasteltu seitsemää eri vaihtoehtoa, joista parhaimmaksi osoittautui Sorvassa sijaitseva Riihilahti. Se sijaitsee rauhallisella alueella Pyhäjärven rannalla ja sieltä on lyhyt matka keskustaan ja bussillakin pääsee. Polkupyörällä kulkien matka on sopiva.

Mielestämme raportissa on kohdeltu ja arvioitu eri vaihtoehtoja eriarvoisesti ja tarkoitushakuisesti. Ihmettelimme, miksi Riihilahtea ei arvotettu ykkösvaihtoehdoksi, vaikka siihen ei sisälly Knuutilan kulttuurihistoriallisen ympäristön kaltaisia menetyksiä ja luonnon arvoja tuhoavia riskejä.

Myös Tervasuo-Sammaliston alueella sijaitsevalla Kuusiston alueella olisi mahdollisuus toimia sopivana leirintäalueena. Kumityöväen ammattiosaston omistamassa Kuusistossa on jo entuudestaan leirintäaluetoimintaa. Valitettavasti Kuusiston-Urhatun aluetta koskevassa kaavasunnitelmassa alue on leirintäaluetoiminnan päättyessä varattu alustavasti pientalorakentamiselle. Kaupunki toimii tässä epä johdonmukaisesti.

SWECO:n raportin puute on se, että leirintätoiminnasta Knuutilan kartanomiljööseen ja sen käyttäjille kohdistuvia riskejä, häiriöitä, haittoja, arvonalennuksia ja menetyksiä ei lainkaan arvioida. Pelkästään liikenteen räjähdysmäinen lisääntyminen olisi pitänyt huomata vakavana ongelmana ja riskinä.

Samoin olisi pitänyt ymmärtää, että leirintäalueen melu ja häiriö lieveilmiöineen eivät sovellu suositun juhlapaikan viereen. Raportin tekijän olisi pitänyt huomata, että leirintäalueen toiminta rapauttaa Knuutilan haluttavuutta juhlapaikkana, mikä olisi menetys paitsi Knuutilan kartanolle ja sitä vaalineelle Siuro-Seuralle, myös viehättävää paikkaa arvostaville juhlien järjestäjille. Leirintäalue ansaitsee rauhallisen sijainnin ja tilaa toiminnoilleen.

5.3. Nokian leirintäalueen sijoittumistarkastelu 6.11.2020, Ramboll.

Nokian kaupunki on tilannut Rambollilta konsulttityön, jonka tarkoituksena on määrittellä Nokialle kooltaan ja toiminnoiltaan soveltuva nykyaikainen leirintäalue kolmessa vaihtoehtoisessa sijaintipaikassa, jotka ovat Knuutila, Taivalkunta ja Riihilahti. Sijaintivaihtoehdot on valittu Swecon vuonna 2019 laatimaan sijaintipaikkaselvitykseen ja sen perusteella käytyyn keskusteluun pohjautuen.

Verrokkikohteena on käytetty Nokian Viinikanniemen ja Tampereen Härmälän leirintäalueita.

Tavoitteena on:

- Mahdollistaa caravan-matkailun, sisältää eritasoisia majoitustiloja (esim. telttailua, pieniä ja suurempia mökkejä)
- Uimaranta ja saunafasiliteetit, grillipaikat, päärakennukset keittiö- ja pesutiloineen
- Mahdollinen muu toiminta (esim. minigolf, leikkikentät)
- Mahdolliset yhtymäkohdat alueen muuhun toimintaan ja elinkeinonharjoittamiseen (esim. ravintolatoiminta)
- Hyvä saavutettavuus (myös julkisilla kulkuneuvoilla)

Kun katsoo raportin sivua 31 jossa vertaillaan kohteiden soveltuvuuksia kyseisten teemojen osalta, on Knuutila saanut kolme ”punaista mainintaa” = haasteita/mahdollisia ongelmakohtia:

1. Maakuntakaava (Pirkanmaan maakuntakaava 2040): maakunnallisesti arvokas maisema-alue, maakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema, merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö.
2. Luonto ja maisema: alueella ja sen välittömässä läheisyydessä havaittu huomattava määrä luontoarvoja (luontoselvitys 2018-2019) viitasammakko, saukko, kynäjalava, vesiponsikas, rimpikuoriainen, pajusirkku, täplälampikorento) (Euroopan Unionin direktiivilajeja, SLL Nokia)
3. Kulttuuriympäristö ja muinaismuistot: Kiinteä muinaisjäännös (sm), historiallinen asuinpaikka Knuutilan kartanon alueella. Vuoden 2012 koekaivauksissa löytyi historiallisen ajan kylätonttilöydöstöä sekä rautakaudentyypistä keramiikkaa ja merovingiajan tasavarsisolki. Koekaivauksissa havaittiin myös kiinteitä rakenteita, niiden joukossa ilmeisesti seinälinjaan liittyviä kiveyksiä.

Taivalkunnan ja Riihilahden osalta näitä haasteita/mahdollisia ongelmakohtia on mainittu vain yksi:

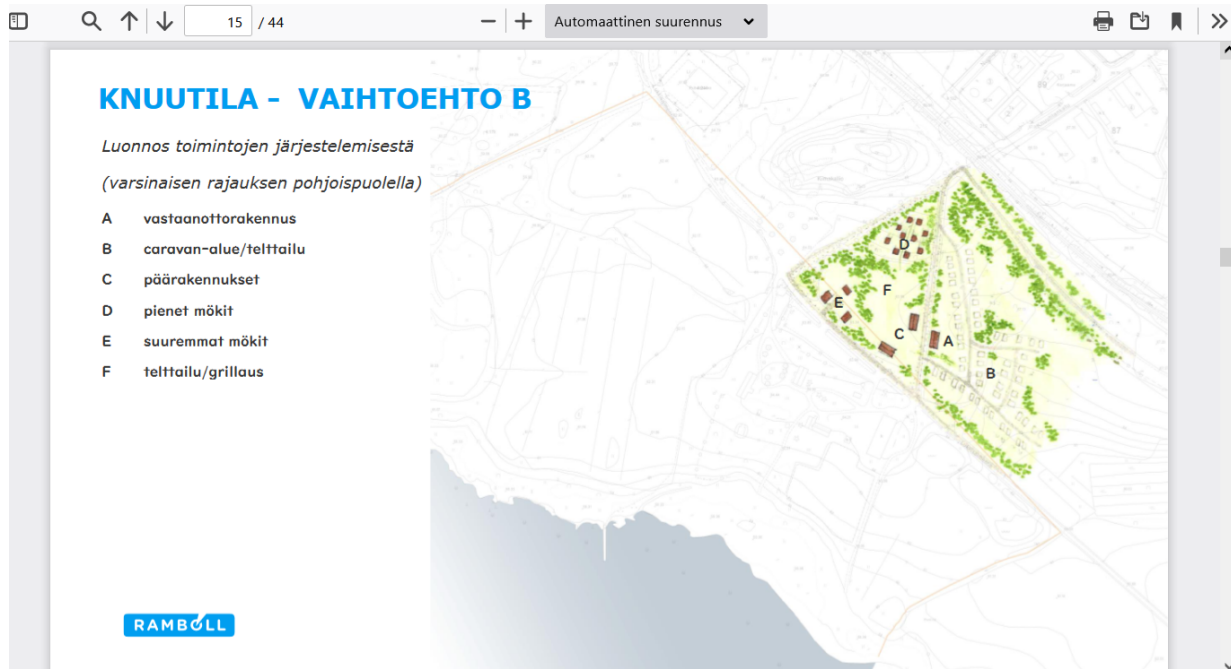
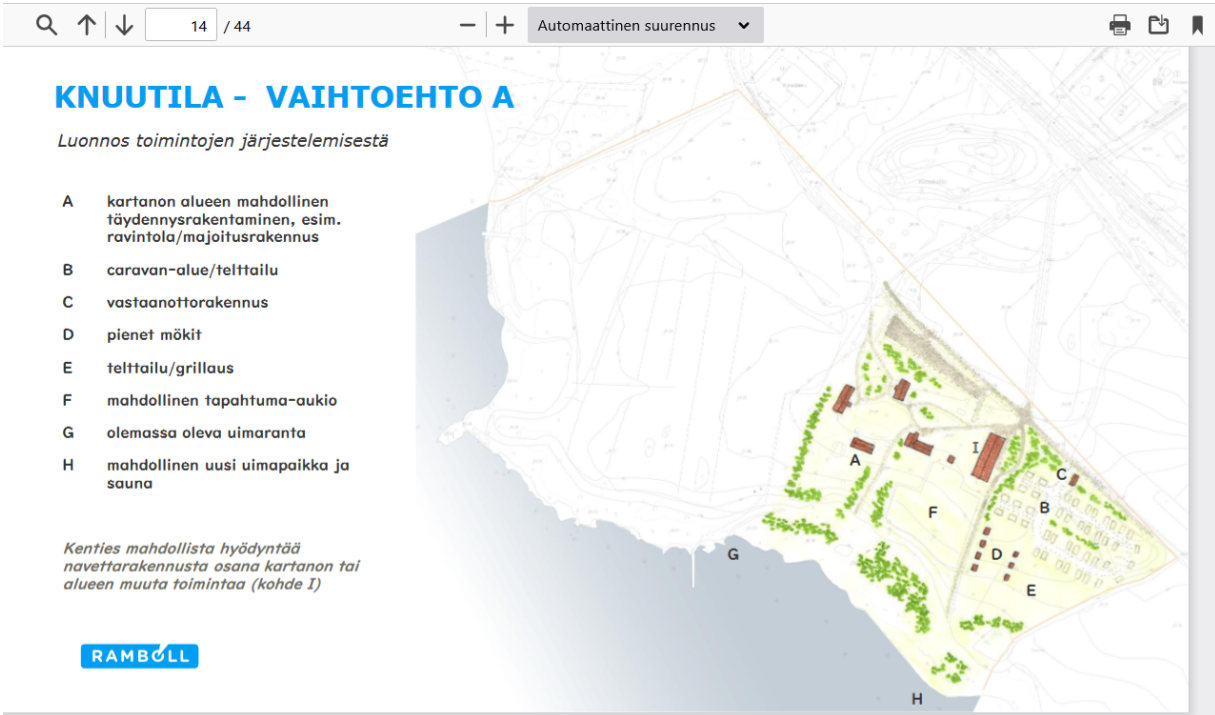
- Taivalkunnassa on liito-oravahavaintoja ja rannassa saukkohavaintoja.
- Riihilahdessa alueen koillisosassa tehty liito-oravahavaintoja vuonna 2012 (papanahavainnot ja pesäpuu). Lisäksi kaupungin luontotietokannasta on liito-oravahavaintoja laajemmin koko alueelta.

Raportin keltaiset maininnat = ”soveltuu tietyin varauksin” on kaikilla alueilla kolme.

Vihreää = ”soveltuu hyvin” -mainintoja on Knuutilassa kolme, Taivalkunnassa neljä, Riihilahdessa viisi.

Tämänkin yhteenvedon taulukon perusteella on selvää, että Knuutila ei ole soveliaain paikka leirintäalueelle. Soveltuvuus näyttää parhaalta Riihilahdelle. Miten Knuutilaan silti on päädytty?

Ramboll on laatinut leirintäalueen sijoittumisesta Knuutilan kaksi karttaa (alla), joiden grafiikka on luvattoman huonolaatuista. Karttojen mittakaava on suurpiirteinen ja niiden perusteella alueelle on osoitettu vain muutama mökki ja asuntovaunupaikka. Tällä on tarkoitus mitätöidä leirintäalueen laajuutta ja kulttuuriympäristöön kohdistuvia seurauksia. On selvää, että kaupunki ei saa alueelle yrittäjää ylläpitämään näin pienelle asiakasmäärälle suunniteltua matkailualueutta.

Rambollin raportissa mainitaan, että ”Rannan laajamittainen kehittäminen ei ole mahdollista Knuutilassa ja Taivalkunnassa.”

Johtopäätöksissä mainitaan Riihilahden syrjäinen sijainti epäkohdaksi. Syrjäinen sijainti- käsite on tulkinnanvarainen. Taivalkunta sijaitsee 8 kilometrin, Knuutila 9 kilometrin ja Riihilahti sijaitsee 11 kilometrin päässä Nokian keskustasta.

Käytännössä kaikki ovat yhtä kaukana tai lähellä keskustaa ja kaikkiin pääsee julkisilla kulkuneuvoilla. Vertailun vuoksi Riihilahti sijaitsee 6 kilometrin päässä entisestä Nokian leirintäalueesta Viinikanlahdesta. Karavaanareille tällaiset etäisyydet eivät ole ongelma, kun harrastus perustuu autoiluun ja ihmiset hakevat nimenomaan "syrjäisyyttä" rentoutuakseen/vastapainoksi arjelle.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Knuutilan kartanon kulttuurihistoriallinen ympäristö edustaa henkistä pääomaa, jolle ei voi laittaa materiaalista arvoa tai vertailua.

Knuutilan kartanomiljöön ja sen ympäristöön avautuvien maisemien säilymisen kannalta olisi yhtä tuhoisaa, sijoittuisiko mahdollinen leirintäalue kartanolta katsoen itään, länteen, etelään tai pohjoiseen.

Leirintäalueen tuominen Knuutilan alueelle merkitsisi arvotavoitteiltaan, käyttöominaisuuksiltaan ja vaikutuksiltaan kahden täysin vastakkaisen toiminnon sijoittamista samaan arvokaseen maisema- ja tilakokonaisuuteen. Toteutuessaan leirintäalue haittavaikutuksineen ja lieveilmiöineen mitätöisi ja rapauttaisi kartanomiljöön kulttuurihistoriallista merkitystä ja arvokasta luontoa peruuttamattomalla tavalla.

Edellytämme, että edellä mainitun Kulttuurimaisemaselvityksen tulosten tulee olla kaupunkikehityslautakunnan päätöksenteon perustana.

Esitämme, että Knuutilan kartanoympäristöön kaavaillusta leirintäaluesuunnitelmasta luovutaan.

Esitämme, että Knuutilan alueen sijaan voimavaroja kohdennetaan keskustan majoitusmahdollisuuksien lisäämiseen ja maatilamatkailun tukemiseen.

Marko Jaakkola
Puheenjohtaja

Keijo Rantanen
Sihteeri